

Sporočilo za javnost

HPV povzroča 6 vrst raka pri ženskah in moških – stroka poziva starše:

»Zaščitite svojega otroka.«

Ljubljana, 25. 8. 2025 – Rak vsako leto prizadene številne posameznike in njihove družine. Dobra novica je, da lahko kar 6 vrst raka učinkovito preprečujemo s cepljenjem. Zaradi okužb s človeškimi papilomavirusi (HPV) v Sloveniji vsako leto zbolijo več kot 150 žensk in več kot 40 moških, približno 1.600 žensk pa potrebuje zdravljenje zaradi predrakavih sprememb materničnega vratu. Cepljenje proti HPV lahko prepreči več kot 90 % rakov, povezanih z okužbo s HPV, če je opravljeno pri priporočeni starosti, to je na sistematskem pregledu otrok v 6. razredu osnovne šole, izpostavljajo strokovnjaki ob pričetku novega šolskega leta.

Okužba s HPV povzroča raka materničnega vratu, raka penisa, zunanega ženskega spolovila, nožnice, zadnjika in ustnega žrela pa tudi genitalne bradavice in ponavljajoče papilome grla tako pri ženskah kot pri moških. S cepljenjem lahko bistveno zmanjšamo pojavnost teh oblik raka, zato je pravočasna zaščita pred HPV v mladosti ključna za zaščito. Za odpravo teh oblik raka moramo doseči vsaj 90 % precepljenost tako deklic kot dečkov, kar je tudi eden od ključnih ciljev Evropskega načrta za boj proti raku in Državnega programa za obvladovanje raka v Sloveniji. Slovenija je na dobri poti pri odpravljanju teh oblik rakov, ki pa jo bomo dosegli le, če se bo za cepljenje odločilo čim več deklic in dečkov oziroma njihovih staršev. Strokovnjaki zato ob začetku novega šolskega leta že tradicionalno opozarjajo na velik pomen tega preventivnega ukrepa in nagovarjajo starše, naj razmislijo o tej pomembni odločitvi.

HPV okuži kožo in sluznice. Poznamo več kot 200 genskih različic HPV, ki jih imenujemo genotipi. Večina okužb, ki jih povzročajo, ni nevarnih in okuženim ne povzročajo težav. Nastanek šestih vrst rakov povzroča približno 13 genotipov HPV, najpogostejša povzročitelja sta genotipa HPV-16 in HPV-18. **Doc. dr. Urška Ivanuš, dr. med., predsednica Zveze slovenskih društev za boj proti raku in vodja Državnega programa ZORA na Onkološkem inštitutu Ljubljana** je pojasnila, da tudi vsaka okužba z nevarnimi genotipi še ni nevarna: »Skoraj 90 % okužb v letu ali dveh izzveni samih po sebi in zgolj tiste, ki vztrajajo, lahko povzročijo raka. Pri nekaterih okuženih se zgodi, da se virus v telesu skriva, pravimo, da okužba postane neaktivna (speča, latentna) in se ponovno aktivira kadarkoli kasneje v življenju. Zato se okužba lahko pojavi tudi pri osebah, ki so v dolgotrajni partnerski zvezi ali že dlje časa niso imele spolnih odnosov.«

V Sloveniji po podatkih Registra raka RS na Onkološkem inštitutu Ljubljana vsako leto na novo za rakom zbolijo več kot 16.000 ljudi. **Doc. dr. Urška Ivanuš** je poudarila: »HPV povzroča okrog 5 % vseh rakov. Z okužbo največkrat pridemo v stik kmalu po tem, ko postanemo spolno aktivni, od okužbe do razvoja raka pa običajno mine 10 let in več. S HPV povezani raki se praviloma pojavljajo pri mlajših, zbolevalo osebe od 30. leta naprej. Trajna okužba z enim nevarnejših genotipov HPV je razlog za več kot 99 % raka materničnega vratu, 25-78 % drugih rakov spolovila, 88 % raka zadnjika in 31 % raka ustnega dela žrela.«

1

S cepljenjem in drugimi preventivnimi ukrepi lahko zmanjšamo število teh rakov, pomembno pa je pravočasno ukrepanje in ozaveščanje javnosti. Cepljeni otroci bodo imeli veliko manjšo verjetnost, da bodo zboleli ali umrli zaradi teh šestih vrst raka kot necepljeni vrstniki. Prvi učinki cepljenja proti HPV v Sloveniji se že kažejo, saj se je breme predrakavih sprememb materničnega vratu pri precepljenih generacijah deklet že zmanjšalo. Strokovnjaki programa ZORA so skupaj s strokovnjaki iz Nizozemske v prestižni strokovni reviji **Lancet Regional Health – Europe** objavili rezultate obsežne analize, s katero so preverjali učinke cepljenja proti HPV v Sloveniji. *»Na podlagi podatkov v registru ZORA smo izvedli raziskavo, ki je pokazala, da imajo generacije deklet, ki so imele priložnost brezplačnega cepljenja proti HPV, za skoraj polovico manjšo verjetnost, da jim na presejalnem pregledu ZORA odkrijemo predrakave spremembe visoke stopnje, kot enako stara dekleta, ki te priložnosti niso imela. In to kljub temu, da je precepljenost trenutno zgolj 50 %. Ko bo precepljenost večja, bo predrakavih in rakavih sprememb še manj,«* je pojasnila **doc. dr. Urška Ivanuš**.

Zoran Simonović, dr. med., spec. javnega zdravja, predstojnik območne enote NIJZ Maribor je poudaril, da zdravila za okužbe s HPV ni, lahko pa okužbo preprečimo s pravočasnim cepljenjem otroka: *»Najbolje je, da se otrok cepi po programu cepljenja, to je okrog 12. leta na sistematskem pregledu v 6. razredu osnovne šole. Pri mlajših je namreč imunski odziv boljši, zato je zaščita bolj učinkovita. Pred 15. letom starosti cepimo z dvema odmerkoma, po 15. letu starosti pa so potrebni trije odmerki. V breme obveznega zdravstvenega zavarovanja pa se od lani lahko cepijo tudi vsi mladi do dopolnjenega 26. leta starosti (torej mlajši od 26 let), ki še niso bili cepljeni.«*

Zoran Simonović je izpostavil še, da so bila cepiva proti HPV temeljito preizkušena in so se izkazala za zelo varna. Neželeni učinki so redki in običajno blagi, v primerjavi z velikimi koristmi, ki jih cepljenje prinaša. *»Proti HPV se cepi že približno 25 let, cepljenih je bilo že približno 500 milijonov oseb iz vsega sveta in tudi Svetovna zdravstvena organizacija navaja, da je cepljenje izjemno varno in učinkovito. Tudi v Sloveniji je cepljenih že veliko mladostnic in mladostnikov. Po zadnjih podatkih NIJZ je v Sloveniji cepljenih več kot 60% 15-letnih deklet in okrog 33 % fantov. V Sloveniji še nismo imeli neželenega učinka, ki ne bi izzvenel v nekaj dneh brez vseh posledic,«* je poudaril.

Pri odločitvi staršev o cepljenju njihovega otroka proti HPV igrajo zelo pomembno vlogo zdravstveni delavci. **Denis Baš, dr. med., spec. pediatrije ter predsednik Sekcije za primarno pediatrijo pri SZD** poudarja, da večina staršev in mladostnikov v njegovi ambulanti cepljenje proti HPV podpira, nekateri se pred cepljenjem želijo pogovoriti in le izjemno redki so proti cepljenju. Tudi rezultati anket kažejo, da okrog 60 % slovenskih staršev podpira cepljenje, 30 % je neodločnih, 10 % jih je proti. *»Največkrat omenijo strah pred neželenimi učinki cepljenja in prepričanje, da HPV ne predstavlja nevarnosti za njihove otroke. Odgovarjam jim, da so neželeni učinki redki, blagi in da se mi še ni zgodilo, da ne bi popolnoma izzveneli v roku nekaj dni,«* je pojasnil dr. Baš. *»Okužba s HPV povzroča 6 različnih rakov. Zato je cepljenje proti HPV pomembna investicija v dolgoročno zdravje otroka in predstavlja njegovo pravico do boljših pogojev v življenju. Tudi sam sem cepil tako sina kot hčer proti HPV, saj verjamem v pomen preventive in zaščite,«* je še poudaril.

Prof. dr. Janja Ocirk, dr. med., strokovna direktorica Onkološkega inštituta Ljubljana je izpostavila, da se kot onkologinja srečuje tudi z bolniki, ki zbolevajo za vrstami raka, ki jih povzroča okužba s HPV: *»In eden težjih delov je zavedanje, da so zboleli po nepotrebnem in da bi lahko s cepljenjem proti HPV to preprečili. V Sloveniji imamo že več kot 15 let na voljo cepivo, ki lahko prepreči nastanek kar 6 vrst raka. Verjemite mi, da prav vsak bolnik, ki se zdravi zaradi raka, ki ga je povzročila okužba s HPV, potrdi, da bi se zagotovo cepil proti HPV, če bi vedel za to možnost. Zato tudi letos apeliramo na starše, da razmislijo o tem, če imajo pomisleke, naj se posvetujejo z otrokovim zdravnikom, poiščejo naj dodatne informacije, ki so na voljo, in naj zaščitijo svoje otroke. Med zdravljenjem nas bolniki velikokrat sprašujejo o terapevtskih cepivih, ki bodo pozdravila raka. In seveda razumem njihova pričakovanja. Hkrati pa me žalosti, da se ljudje premalo zavedajo možnosti, ki je na voljo, da za določenimi raki sploh ne bi zboleli.«*

»Strahovi in skrbi pred cepljenjem so razumljivi, a strahovi in skrbi, ko človek enkrat zbolí za rakom, so bistveno večji, saj največje breme bolezni nosijo prav družine. Rak ne prizadene le posameznika, ampak celotno okolje okrog njega. Če bi starši razumeli in se zavedali, da je cepljenje proti HPV priložnost, da imajo njihovi otroci bistveno večje možnosti za življenje brez raka, bi se za cepljenje odločali bolj odločno in v večji meri,« je še poudarila **prof. dr. Janja Ocirk**.

Cepljenje proti HPV je eden najučinkovitejših ukrepov javnega zdravja. Z njim ne zmanjšujemo le tveganja za razvoj več vrst rakov pri posamezniku, temveč tudi pomembno prispevamo k obvladovanju bremena raka v naši družbi ter dolgoročno razbremenjujemo zdravstveni sistem, je poudarila **Vesna Marinko, generalna direktorica Direktorata za javno zdravje pri Ministrstvu za zdravje**, in izpostavila, da podpora cepljenju proti HPV odraža močno zavezanost slovenske strokovne skupnosti k zaščiti zdravja otrok, mladostnikov in odraslih. *»Slovenski starši so cepljenju proti HPV večinoma naklonjeni, vendar je nekatere strah. Svetujemo jim, naj se pred odločitvijo pozanimajo pri preverjenih virih informacij in pri izbranih pediatrih ali ginekologih,«* je še poudarila. *»S cepljenjem proti HPV lahko odpravimo raka materničnega vratu, kar bo edinstven dosežek. Slovenija je na dobri poti, a dvigniti moramo precepljenost tako pri dekletih, kot pri fantih.«*

ZVEZA SLOVENSkih DRUŠTEV
ZA BOJ PROTI RAKU

ONKOLOŠKI INŠTITUT
INSTITUTE OF ONCOLOGY
LJUBLJANA

ZAŠČITI MO NJIHOVO PRIHODNOST

"Zaradi cepljenja proti HPV se je breme predrakavih sprememb materničnega vratu pri precepljenih generacijah deklet že zmanjšalo."

doc. dr. Urška Ivanuš, dr. med.
vodja državnega programa ZORA

 PERCH
Poročilo o razpisu
Cancer HPV

 Sofinancira
Evropska unija

 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE
Projekti sofinancirani s sredstvi iz državnega proračuna

ZAŠČITI MO NJIHOVO PRIHODNOST

"Cepljenje proti HPV je pomembna investicija v dolgoročno zdravje otroka in predstavlja njegovo pravico do boljših pogojev v življenju. Tudi sam sem cepil tako sina kot hčer proti HPV, saj verjamem v pomen preventive in zaščite."

Denis Baš, dr. med., spec. ped.

 PERCH
Poročilo o razpisu
Cancer HPV

 Sofinancira
Evropska unija

 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE
Projekti sofinancirani s sredstvi iz državnega proračuna

ZAŠČITI MO NJIHOVO PRIHODNOST

"Proti HPV se cepi že približno 25 let, cepljenih je bilo že več kot 500 milijonov oseb iz vsega sveta. Svetovna zdravstvena organizacija navaja, da je cepivo proti HPV izjemno varno in učinkovito."

Zoran Simonovič, dr. med., spec. javnega zdravja

 PERCH
Poročilo o razpisu
Cancer HPV

 Sofinancira
Evropska unija

 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE
Projekti sofinancirani s sredstvi iz državnega proračuna

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

NIJZ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje

ZVEZA SLOVENSKIH DRUŠTEV
ZA BOJ PROTI RAKU

ONKOLOŠKI INŠTITUT
INSTITUTE OF ONCOLOGY
LJUBLJANA

ZAŠČITI MO NJIHOVO PRIHODNOST

"Kot onkologinja se srečujem tudi z bolniki, ki zbole vajo za vrstami raka, ki jih povzroča okužba s HPV. Eden težjih delov je zavedanje, da so zboleli po nepotrebnem in da bi lahko s cepljenjem proti HPV to preprečili."

prof. dr. Janja Ocvirk, dr. med.,
strokovna direktorica Onkološkega inštituta Ljubljana

 PERCH
Partnership to
Combat HPV

 Sofinancira
Evropska unija

 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE
Projekti sofinancirani Ministrstva za zdravje RS

ZAŠČITI MO NJIHOVO PRIHODNOST

"S cepljenjem proti HPV lahko odpravimo raka materničnega vratu, kar bo edinstven dosežek. Slovenija je na dobri poti, a dvigniti moramo precepljenost tako pri dekletih, kot pri fantih."

Vesna Marinko, direktorica Direktorata za javno zdravje na
Ministrstvu za zdravje

 PERCH
Partnership to
Combat HPV

 Sofinancira
Evropska unija

 REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE
Projekti sofinancirani Ministrstva za zdravje RS

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

NIJZ

Nacionalni inštitut
za javno zdravje